

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

Maximam esse in hominibus orationis uarietatem, ac diuersitatem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

aliquam. Vt quemadmodum in agendis rebus, sic in explicandis quæ animo, menteq; concepta sunt, sententijs item dicendis, atq; in habenda oratione, siue ad multos, siue apud paucos modus, mensuræq; seruanda sit, ac mediocritas illa quæ uirtutes constituit, estq; in omni uitæ genere merito laudanda. Etenim grauius alij quæ sentiunt explicat, ac compositæ. inepte alij, ac ieiune. hiq; ut inepti, leuesq; improbat, illi contra commendantur, ut graues, atq; compositi. Ergo et in oratione quoq; uirtus sibi locum comparauit, illumq; ipsum cum dignitate et laude.

Maximam esse uim, atq; auctoritatem orationis.

Nec uero populosissimis in ciuitatibus, amplissimisque in administrationibus non maximum sibi perperisse locum, summamq; auctoritatem eos constat, qui inter cæteros essent elocutione præcipue clari, inde ea qui pollerent. Oratores dicti. Sed nos hac in parte, de ea quæ Oratoria siue uis, facultasq; siue ars dicitur, nihil omnino loquimur, uerum de oratione tantum ipsa communi, quæq; homines ad eundis amicis, communicandis negotijs, in quotidianis præcipue utuntur sermonibus, in conuentibus, confessionibus, congressionibus, familiaribusq; ac ciuilibus consuetudinibus. Quæ è re alia quadam hi ratione commendantur, quam q; Oratores dicuntur, atq; eloquentes.

Maximam esse in hominibus orationis uarietatem, ac diuersitatem.

Nec uero natura in hoc quoq; à seipsa discessit, aut ab ea quæ sua ipsius propria est, uarietate, ac dissimilitudine. Cum aliorum sermones seueri sint, ac subriles, aliorum iucundi, et lepidi, huius blanda sit elocutio, atq; ornata, illius inculta, et aspera, atq; alius in loquendo præ se ferat urbis mores, alius uero ruris. Est, uideri qui uelit facetus, et comis, contra qui austerus, et rigidus, q; maxime uerus, oiq; à simulatione alienus, secus autem, cui dissimulatio placeat, aut ea quæ Græce est ἐπιεικής. Itaq; loquendi genus tum cuiusq; naturâ, tum et mores sequi potissimum uidetur. Quidemq; populi, gētesq; siue natura ab ipsa, siue ab institutione et usu, q; alia alibi magis probatur, suntq; in pretio maiori, alia taciturniores sūt, contra loquaciores alia. Magniloquentia delectat Hispanos, fucatus ac cōpositus sermo Græcos. Romanorum grauis fuit oratio, Lacedæmoniorum breuis, et horrida. Atheniensem multa et studio sa. at Carthagensem, Afrorumq; callida, et uasra, de natura illorum sic dicta. Quo fit, ut genus colloquendi alibi aliud magis probetur, aut minus. Cui igitur de Fortitudine disseruerimus, deq; uirtutibus ijs quæ in pecunia uersantur, quæ quidem plures sunt ac diuersæ, itemq; de

Magnanimitate, Prudentia, deq; Fortuna ei contraria, tentemus hoc in ocio, quod senectus nobis concessit, uisq; etiã hostilis, de ijs item uirtutibus præcepta tradere, quæ in uerbis uersantur, quotidianoq; in sermone, quiq; plerumq; indicare mores cuiusq; consuevit, ac uel laudem afferre, uel reprehensionem. Etsi (ut Horatius inquit) Oderunt hilarem tristes, tristemq; iocosi. Neq; enim nos de laude sic nunc loquimur, atq; improbatione, ut qui ex aliorum iudicijs uirtutes metiamur, ac uicia, uerum a ratione tantum, atq; a mediocritate, penes quã iudicium est, atq; examen uirtutum omnium.

Etiã in oratione seruandam esse mediocritatem,

Censensus igitur rerum nostrarum omnium, non in agendo solum, uerũ et in loquendo, explicandisq; in sententijs, ac cõsilijs, metis deniq;, atq; animi conceptis, siue serijs, siue iocosis, mediocritatem esse iudicem, quam qui sequantur, et in dicendo, et in agendo cum delectu rationem retineant, ipsaq; cum ratione modum, ac mensuram, siue sermo ipse grauis sit, atq; austerus, siue iucundus, et comus aut in festiuitatem deflectat, aut in seueritatem. De quibus singillatim distincteq; ordine quidem dicemus, ac pro natura uirtutis cuiusq; sua. Verum quoniam uirtutum earum quæ in loquendo uersantur, oratio materia est quasi quædam, eaq; ipsa nobis a natura tradita, id uidendum est, dũ aut faceti uideri uolumus, aut graues, ne aduersus naturam ipsi propriam contentionem moliamur aliquam, ne ue uelimus uniuersa illi acie ire obuiam, quod est non modo difficile, ac laboris plenum, uerum etiam reprehendi iure solet a sapientibus uiris. Cum (ut prouerbio etiam monemur) nihil inuita sit agendum Minerva, hoc est natura repugnante. Nec nisi etiam sapientissime est a Cicerone præceptum, ut quibus ipsi apti rebus sumus, in ijs potissimum occupemur. Nam et si concessum est aliquando propria relictã naturã alienã se accomodare, tamen aduersus uniuersam ut suscipiatur certamen, nullo id pacto uidetur committendum, quando præstari id cum laude ac dignitate uix omnino queat, idq; si ad breue fortasse tempus, natura tamen ipsa ad id quod est proprium ac suum tandem recurrit. Quæ è re argui solet, atq; haud iniuria accusari uitæ inconstantia, ac morum leuitas.

A natura inesse homini cupiditatem quietis, ac recreationis.

Principio quod hominũ uita tũ corporis, tum animi laborũ plena est, ac molestiarum, igitur post labores cessatio queritur, in qua recreetur